



DOPPS – BirdLife Slovenia
Tržaška 2, p.p. 2990, SI - 1001 Ljubljana
tel: ++386 (0)1 426 58 75
fax: ++ 386 (0)1 425 11 81
e-mail: dopps@dopps-drustvo.si
spletna stran [web page]: www.ptice.org
davčna št. [VAT nr.]: SI68956029
poslovni račun: 02018-0018257011
IBAN: SI56020180018257011

Pravna utemeljitev obveznega ohranjanja ugodnega stanja varovanih vrst ptic na zadrževalniku Medvedce

Pripravil Tomaž Jančar DOPPS, 7.1.2009

Povzetek

Zadrževalnik Medvedce leži znotraj novega IBA območja Črete. S tem ko območje izpolnjuje stroge kriterije za IBA, izpolnjuje tudi merila za razglasitev za Natura 2000 območje. V skladu s Ptičjo direktivo in s pravno prakso Evropskega sodišča je zato Republika Slovenija na IBA območju Črete dolžna zagotavljati ugodno stanje varovanih vrst ptic, vključno z obvezno presojo vplivov posegov na varovane vrste ptic.

Uvod

Zadrževalnik Medvedce je v celoti vključen v IBA Črete. IBA je mednarodna kratica (Important Bird Area) za Mednarodno pomembno območje za ptice. IBA območja predstavljajo globalno mrežo območij, ki so ključna za ohranitev vseh na zemlji živečih vrst ptic. Omrežje IBA je osrednji varstveni projekt Svetovne zveze za varstvo ptic BirdLife International, katerega nacionalni partner in predstavnik v Sloveniji je DOPPS BirdLife Slovenija.

IBA območja se določajo v skladu s strogimi kriteriji, ki so jih za vsak kontinent posebej izdelali strokovnjaki za varstvo ptic pri BirdLife International¹. Strokovno utemeljitev novega IBA Črete sta pripravila strokovnjaka DOPPS Luka Božič in Tomaž Jančar v dokumentu »Utemeljitev za opredelitev novega IBA območja "Črete" (SI027)« z dne 4.6.2008².

IBA Črete je bil uradno potrjen dne 30.5.2008, ko je izpolnjevanje strokovnih kriterije za razglasitev novega IBA območja potrdil dr. Ian Burfield, vodja raziskav in zbirke podatkov pri Evropski pisarni BirdLife v Cambridgeu.

Pravna utemeljitev

Z dnem, ko je bilo območje razglašeno za IBA, je na osnovi naravovarstvenih predpisov Evropske Unije začela veljati obveznost Republike Slovenije, da zagotovi ohranjanje ugodnega stanja na območju, vključno z obveznostjo presojanja vplivov posegov na kvalifikacijske vrste ptic.

¹ Povzetek kriterijev za Evropo je objavljen na spletni strani BirdLife International: http://www.birdlife.org/datazone/sites/european_criteria.html; skupaj z izčrpnimi pojasnili so kriteriji objavljeni v knjigi BirdLife (2000): Important Bird Areas in Europe, Priority sites for conservation. 2 vols. Cambridge, UK: BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 8). str. 11-19.

² http://www.ptice.si/images/stories/slike_novice/december_2008/strutemeljitevcrete.pdf

Temeljni pravni akti, na katerih je utemeljena obveznost presojanja vplivov posegov na Zadrževalnik Medvedce, so Ptičja direktiva³ in sodbe Evropskega sodišča.

Temelj postavlja Ptičja direktiva, ki v 4. členu določa, da morajo države članice najpomembnejša območja za ogrožene vrste ptic v državi razvrstiti kot »posebna območja varstva« (SPA⁴), ki so namenjena za ohranjanje teh vrst (1. in 2. odstavek) in da morajo zagotoviti primerne ukrepe, »da ne pride do onesnaženja ali poslabšanja stanja habitatov ali kakršnih koli motenj«, ki bi ogrozile ugodno stanje varovanih vrst ptic na teh območjih (4. odstavek).

Za globlje razumevanje materije pa so pomembne sodbe Evropskega sodišča. Na začetku je pomembna sodba C-355/90⁵, ki ugotavlja, da obveznosti iz člena 4(4) – torej obveznost ohranjanja ugodnega stanja varovanih vrst ptic – ne velja le za posebna območja varstva (SPA), ki jih je država članice že razglasila, pač pa tudi za vsa najbolj primerna območja za varstvo ptic, četudi jih država ni razglasila kot SPA. Pogoj je, da taka območja izpolnjujejo strokovne kriterije za razglasitev. Dalje, sodba C-374/98⁶ ugotavlja, da IBAji vsebujejo zadostni znanstveni dokaz, na osnovi katerega je mogoče presoditi, če je država članica izpolnila obveznost da za SPA razglasi najboljša območja za ohranjanje varovanih vrst ptic. Ker je bilo območje Zadrževalnika Medvedce razglašeno za IBA območje, je glede na sodbe Evropskega sodišča to zadosten znanstveni dokaz, da gre za pomembno območje za varstvo ptic v Sloveniji, na katerem je Republika Slovenija dolžna zagotavljati ugodno stanje varovanih vrst ptic.

Za primer Zadrževalnika Medvedce je nadalje pomembno pravno načelo o neposrednem učinkovanju evropskega prava v državah članicah. To velja tudi za evropske direktive, kadar te niso ustrezno prenesene v pravni red članice⁷. V slovenski nacionalni zakonodaji obveznost presojanja vplivov posegov na IBA območjih ni predpisana. Vendar to ne pomeni, da te obveznosti ni, le slovenska zakonodaja ni usklajena s pravom Evropske unije. Zato tukaj nastopi načelo o neposrednem učinkovanju evropskega prava. V skladu s sodbo C-118/94⁸ (in številnimi drugimi) so vsak upravni organ in vsako sodišče v državi članici dolžni neposredno uporabiti direktive in druge predpise Evropske Unije, kadar nacionalni predpisi z evropskimi niso usklajeni. V primeru posegov v prostor na območju Zadrževalnika Medvedce bodo torej pristojni slovenski organi – Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija RS za okolje, Zavod RS za varstvo narave, Občine Majšperk, Kidričevo in Slovenska Bistrica, pripravljavci Poročil o vplivih posegov na okolje in drugi – dolžni izvesti enako presojo vplivov načrtovanih projektov na varovane vrste ptic na območju, kot če bi območje že bilo razglašeno za Natura 2000 območje. In v primeru, če bo ugotovljeno, da bi načrtovani poseg imel prevelik vpliv na varovane vrste ptic, oz. če bi predstavljal preveliko vznemirjanje zanje, bodo pristojni organi tak poseg morali zavrniti.

Če bi pristojni organi odločili v nasprotju s pravom evropske unije – če bi npr. izdali dovoljenja za poseg brez ustrezne presoje vplivov – potem bi imela društva, ki delujejo v javnem interesu ohranjanja narave, npr. DOPPS, pravico takšna dovoljenja izpodbijati pred pristojnim Upravnim sodiščem, ki je tudi zavezano neposredni uporabi prava evropske unije.

³ Direktiva sveta z dne 2.4.1979 o varstvu prostoživečih vrst ptic (79/409/EEC)

⁴ SPA je angleška kratica za Posebno Območje Varstva (Special Protection Area), ki se ponavadi uporablja v strokovnih gradivih; SPAji so del sistema Natura 2000

⁵ Sodba Evropskega sodišča št. C-355/90 -- v primeru Komisija proti kraljevini Španiji – "Santona marshes", točka 22 in sosednje

⁶ Sodba Evropskega sodišča št. C-374/98 v primeru Komisija proti republiki Franciji – "Basses Corbières", točke 24 do 26

⁷ Podrobno je o neposrednem učinkovanju evropskega prava in evropskih direktiv v državah članicah je pisal prof Knez v članku »Uporaba in učinkovanje direktiv s področja varstva okolja v upravnih in sodnih postopkih«, Varstvo narave št. 21 (2008), str. 7-23, dostopno tudi na internetu na: http://www.zrsvn.si/dokumenti/63/2/2008/Knez_1338.pdf

⁸ Sodba Evropskega sodišča št. C118/94 o predhodnem vprašanju – »Regione Veneto«, točka 19.